

Co dělá dobrá máma? Hodnocení rodičovských dovedností

I. Základní pojmy a jejich obsah

- Domov, rodina a její hodnocení
- Faktory ohrožující rodinu a rodičovství

Domov

- - součást lidské přirozenosti
- - kolektivní záležitost
- Ženy tíhnou k domovu více než muži (žena muže v domově udržuje)
- Ženy více drží tradice, na jejich vztahu k domovu záleží – ženský nezájmem o domov definitivně zaniká domov
- Domov chrání svobodu – chrání před nepřáteli
- Domov je cíl
- Domov je harmonie a sounáležitost
- Domov je lidská angažovanost
- **K založení rodiny člověk potřebuje domov**

- Když je úspěch – není rodina
- Když je rodina – není úspěch
- Člověk se niterně izoluje od přirozených principů, včetně společnosti, pak uniká k nezodpovědnosti k nim

- Rovnost, nezávislost, svoboda = užívání života (rodina se atomzuje)
- Rovnost nerovných (děti x rodiče, muži x ženy)

Hodnocení rodiny

- základní potřeby rodiny (bydlení, jídlo, soukromí, oblečení),
- funkční manželský (partnerský) vztah,
- funkční rodičovský systém a výchova dětí,
- komunikace mezi členy rodiny,
- širší sociální vazby rodiny (přátelé, sousedé).

Co ohrozí rodinu

- Složení rodiny
- Stabilita rodiny
- Sociálně-ekonomická situace
- Bydlení, příjem
- Osobnost a zdraví
- Společenská adaptace
- Osobnosti sourozenců
- Zájem a péče o dítě
- Chroničita problému
- Dominantní negativní vzorce chování

- Funkční rodina je pro dítě velmi příhodná a je v ní zajištěn dobrý a řádný vývoj dítěte.
- Jedná se okolo 85% rodin v běžné populaci.

II. Rodičovské poradenství

- Poradenství – zásady, charakteristiky, druhy a formy

Poradenství

- Součást všech pomáhajících profesí
- Vychází z historické výměny generací – rodiče radí dětem, starší mladšímu, praxe je v souladu s teorií atd.
- Cílem poradenství je získávání informací, které umožňují zvýšit rozsah znalostí a dovedností, které vedou k možnostem řešit problémy.
- Faktory ovlivňující poradenství:
- Osobnost - „když dva dělají totéž, není to totéž“ (aktér, který vytváří systémy)
- Výchova – zpravidla využíváme výchovný arzenál, který známe z vlastní rodiny (symboly a jejich význam co se smí a co se nesmí, překonávání pravidel)
- Prostředí – úspěšnost zvolené metody závisí na vhodnosti pro dané prostředí (sociální systém)
- CELKOVĚ LZE ŘÍCI, ŽE ZKUŠENOST VYTVÁŘÍ TENDENCI K URČITÉMU CHOVÁNÍ.

Charakteristiky poradenství

- Interdisciplinární a komplexní charakter (více vědních oborů)
- Multisférový a multikonzumní charakter – řeší řadu potřeb a vztahů
- Profesionální
- Institucionalizovaný
- Procesuální soustavný, neepizodický (mimo krizové intervence)
- Edukativně formativní
- Personální
- Vnitřně diferencovaný

Druhy poradenství

- Nároky, služby, možnosti jak zmírnit obtížnou situaci jedince (pojištění, podpora, pomoc).
- Odborné sociální poradenství:
  - Přímá pomoc cílovým skupinám nebo jedinci při řešení sociálních problémů (manželství, rodina, výchova, senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby opouštějící VTOS). Jedná se především o **PRAKTICKÉ řešení KONKRÉTNÍHO člověka. Součástí odborného poradenství je i terapeutické působení.**
  - Odborné poradenství prochází více obory, má specifické postupy vyplývající z konkrétní odbornosti (lékař, učitel, psycholog) a jeho cílem je ovlivnění chování a myšlení konkrétního člověka, který potřebuje zvládnout obtížnou sociální situaci a zatím to vlastními silami nedokáže.
- Poradenství – rozvojové (reakce na podnět) řeší růst klienta
- **Krizové** – řeší nenadálé situace (řeší zpravidla jeden problém), nemusí přispět vždy k růstu klienta

Formy poradenství

- Věcné informace – přímá neznalost
- Rady – odborný náhled (vědecky ověřený v konkrétní profesi)
- Učení – nácvik KBT
- Psychologický náhled – definovat problém stanovit možnosti řešení z nadhledu – nejčastěji užívaný model v psychoterapii
- Přímá akce – úkon za konkrétní osobu (telefonát, vyplnění žádosti atd.)
- Změna systému - změny, které přinesly obtíže – organizace domácnosti, změna bydlení atd.
-

III. Matka

- Sociální činnosti matky
- Individuální limity mateřství
- Potřeby a individuální lidské potřeby
- Faktory ovlivňující kvalitu mateřské role

Sociální činnosti matky

- Poradenství
- Sanace (náprava, výchova, řád)
- Pomoc (celoživotní role)

Individuální limity rodičovství

- Příslušnost k rodině (klanu)
- Ochota být rodičem (ekonomická výhoda?)
- Zdroj výchovy a socializace (v rodině ochrana slabých a zranitelných)
- Stresující okolnosti chronicita problému
- Dominantní negativní vzorce chování
- Osobnost (temperament a charakter)

Potřeby živých bytostí a specificky lidské potřeby

- 1. Fyziologické potřeby:** primární potřeby lidského těla (jídlo, pití, pohyb, oblečení, bydlení, teplo, světlo, prostor,...). **Nejsou-li tyto potřeby uspokojeny, pak dominují a žádné další potřeby člověka nemotivují.** Jakmile jsou fyziologické potřeby uspokojeny, nastupuje další (vyšší) úroveň.
- 2. Potřeba bezpečí a existenční jistoty:** stabilita a jistota zaměstnání, zaměstnanecké výhody, **osvobození od strachu, potřeba pořádku, zákona, ochrana před nemocemi, nezaměstnaností.**
- 3. Společenské potřeby:** tyto potřeby se vztahují k společenské povaze lidí a jejich potřebě sdružování a touze po přátelství (dobré pracovní vztahy, sdružování, přátelství, láska, informace, kontakt, společenské uplatnění, stabilita pracovní skupiny, příležitost k sociální interakci,...). **Neuspokojení této úrovně potřeb může ovlivnit duševní zdraví jedince.**
- 4. Potřeba uznání:** dosáhnout úspěchu, respektu (vážnosti, úcty, ohledu), potřeba sebedůvěry, samostatnosti, pozornosti, pochvaly, veřejné uznání dobrého výkonu, pověřování odpovědností. **Uspokojení těchto potřeb vede k pocitu sebedůvěry a prestiže.**
- 5. Potřeba seberealizace:** Maslow definuje tyto potřeby jako „touhu člověka být víc a víc než je, být vším, čím je člověk schopen se stát“, znamená to že člověk chce plně realizovat svůj talent a schopnosti. Jinými slovy, ať je člověk univerzitním profesorem, podnikovým manažerem, rodičem nebo sportovcem, **chce být v této roli zdatný a úspěšný** (potřeba vědění, porozumění, růstu, estetické potřeby, příležitost k povýšení, motivace k vyšším cílům).

Co ovlivní mateřskou roli?

- Role – očekávané a vyžadované chování
- Inago – vzor, ideál (má motivační sílu)
- Stereotyp – názory na určitou skupinu oso (šablona)
- Autostereotyp – posouzení skupiny, kde jsme členové
- Postoj – obecná zkušenost člověka
- Specifičnost situace – věk, pohlaví, uznání...

Co je nejvíce zatěžující?

- Sociální izolace
- Finance
- Diskriminace
- Změna zaměstnání
- Rozpad vztahů
- Závislost
- Málo odpočinku
- Sociální nácviky

Individuální zátěž mateřství

- Únava + vyčerpání
- Není volný čas
- Obava z budoucnosti
- Málo času na ostatní členy rodiny
- Deprese, zklamání, podrážděnost
- Nízká podpora státu

IV. Sociální práce s matkou

- Fáze podpory mateřské role
- Hodnocení mateřských kompetencí
- Základní pravidla výchovy matkou
- Subjektivní vnímání mateřské role – pocity selhání v mateřské roli

Fáze podpory mateřské role

- 1. sběr informací o rodině (OSPOD – záznamy, NNO – souhlas...)
- Cíl. Nastavit jinou optiku – klient = partner
- 2. sociální diagnostika – zhodnocení potřeb rodiny
- Cíl: konkrétní nabídka pro rodinu
- 3. tvorba odborného týmu jehož součástí je rodina
- Cíl: aktivizace rodiny
- 4. další doprovázení rodiny
- Cíl: upevňování potřebných znalostí a dovedností
- Cílem je pomoc dítěti i když jednáme s dospělými

Jak hodnotit mateřské kompetence?

- NENÍ SPOKOJENÝCH DĚTÍ U NESPOKOJENÝCH RODIČŮ
- RODIČ SI UVĚDOMUJE, ŽE STRÁDÁ – SNAŽÍ SE SITUACI ŘEŠIT (nejistota)
- ČÍM NEJASNĚJŠÍ SITUACE, TÍM HORŠÍ POCITY

- MATKY NASLOUCHAJÍ OSOBÁM, KTERÉ MATEŘSKOU ROLÍ PROŠLY PŘED NIMI.

Vztah matky a dítěte

- Vytváří se hluboko před narozením – představy o dítěti má každý rodič
- Vztah vytváří charakter a temperament matky

- Nechte pracovat intuici – matka cítí potřeby dítěte téměř okamžitě
- Co je důležité nyní a pak?
- Zájem a blaho dítěte – co je důležité pro život?
- Spokojené dítě – rodičovská péče, místo = domov (Kde? Kam?),
dohoda rodičů o hodnotách výchovy

Základní pravidla

- Životní styl je cesta k přežití
- Výchova není moralizování, ale organizování
- Mozek je počítač a výchova je program do tohoto počítače
- Duše se musí sytit, ale musí i toužit
- Agresivita posouvá hranice, zajišťuje aktivitu
- Štěstí je dobře se narodit

Poruchy socializace

- Uspokojování vitálních funkcí
- Potřeba podnětů
- Potřeba řádu
- Emoční vztahy
- Identita
- Perspektivy
- Subdeprivace

Hra = práce

- Hra vytváří vazby, sytí potřeby dětí
- Emoce – buduje jistoty, úspěch, úctu

- Obraz rodičů – strach z rodičů
- Zážitek s rodiči – zodpovědnost
- Informace o rodině – nedostatky rodičů, pozitivní informace o dítěti, reflexe pocitů dítěte
- AKCEPTACE HRY = AKCEPTACE DÍTĚTE

Co hodnotíme?

- Jak matka o dítěti přemýšlí:

- Bezvýhradné přijetí dítěte, pochopení jeho povahy

Otázky: Chce aby mlčelo? Spí v hluku? Udržuje rituály? Bojí se nepřiměřeně věku nebo běžných situací?

Dítě chce klid (vidí dítě klid v rodině?)

Dítě chce lásku – stále: má matka čas? Důvěřuje dítěti nebo v něm budí obavy a strachy? Udrží emoce na uzdě? Jak zvládá matka svůj život, zátěžové situace? Jak zvládá únavu z rodičovství?

Dobrá matka....

1. děti jsou jedinečné bytosti – neporovnávat, neupřednostňovat
2. komunikace s dítětem – co prožívá, CO říká. Dívá se matka dítěti do očí? Soudí? Kritizuje? Je ironická?
3. Matka není kamarádka – matka je jen jedna (je to dáma, není služka). Jakou má autoritu?
4. Společný čas např. společná večeře – teplo, péče, pohodlí – hodnota rodiny v přirozeném prostředí se členy rodiny, vypráví se o celém dni.

- 5. společně trávený volný čas (společně pracovat, vyrábět, procházet se x neposílat samostatně SMS, netelefonovat, nehrať hry, nepovídat s kamarádkou..). Každé dítě by mělo mít možnost být o samotě s matkou.
- 6. podpora dětských zájmů – přiměřeně chválit pokroky
- 7. co může matka nabídnout jako vzor? Bude dítěti příkladem? Dítě se učí nápodobou.
- 8. Nelhat, poprosit, poděkovat, slušné chování, naslouchání druhým, kompromisy pomáhat slabým, skromnost, zvládat nálady a emoce

NESNAŽIT SE BÝT PERFEKTNÍ

Proč si matky myslí, že selhávají?

- Mýtus: mateřství je pozitivní role, matka musí být s dítětem neustále. Celý život chceme být chválené
- Není potřeba mít ideální mámu – drobná frustrace je pro dítě potřebná.
- Očekávání před mateřstvím x skutečné mateřství (je zatěžující)
- Vztah s dítětem se vytváří časem a prací – úkoly, stres, odstup
- Na matkou jsou kladené velké nároky (je limitována jako každý jedinec)
- Život je těžký ne jen krásný
- Nesrovnávat se s jinými
- Matka musí mít čas pro sebe – říci si o pomoc
- Matka se sebevzdělává
- Matka nachází rovnováhu mezi kariérou a mateřstvím
- Důvěřuje okolí o které se může opřít (rozdíl matek v AD)